

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 12. července 2016 ve věci č. 24587/12 – A. M. a ostatní proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že umístěním dětí ve věku 4 měsíců a 2,5 roku na dobu 7 dnů do zařízení pro zajištění cizinců spolu s jejich matkou došlo k porušení článku 3 Úmluvy, avšak nikoli k porušení článků 5 a 8 Úmluvy. Soud stěžovatelkám přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 3 000 eur.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2011 stěžovatelka s dětmi poté, co byl zabit její manžel, příslušník čečenského ozbrojeného odbojového hnutí, a ona sama se stala terčem výhrůžek, opustila Ruskou federaci a v Polsku požádala o udělení mezinárodní ochrany. Později přicestovala do Francie a požádala o azyl i zde. Rodině bylo poskytnuto ubytování v hotelu. V lednu 2012 prefekt rozhodl, že stěžovatelka má být podle dublinského nařízení navrácena do Polska. Zároveň stěžovatelku vyzval, aby ve lhůtě jednoho týdne kontaktovala cizineckou policii za účelem zorganizování jejího předání.

Jelikož stěžovatelka policii nekontaktovala, prefekt dne 18. dubna 2012 rozhodl o zajištění stěžovatelky v zařízení pro zajištění cizinců v Metz-Queuleu, když dospěl k závěru, že jinými prostředky není možné předání stěžovatelky do Polska realizovat. Obě dcery stěžovatelku podle vnitrostátního práva v zařízení „doprovázely“. Prefekt stanovil dobu zajištění na maximálně 5 dní s tím, že na 19. dubna 2012 byl zorganizován odlet rodiny. Stěžovatelka nicméně do letadla odmítla nastoupit. Rodina byla proto opět převezena do zařízení pro zajištění cizinců a další let byl naplánován na 26. dubna 2012.

Dne 20. dubna 2012 správní soud zamítl žalobu stěžovatelky proti rozhodnutí o zajištění, když shledal, že zařízení je dětem uzpůsobeno, jelikož mj. je jeho součástí velký vycházkový prostor s dětským hřištěm a je v něm k dispozici potřebné vybavení pro péči o děti a dětské knihy a hračky. Rozhodnutí prefekta bylo omezeno na nezbytně nutnou dobu, přičemž prodloužení zajištění je důsledkem jednání stěžovatelky, která odmítla nastoupit do letadla. O den později soud nařídil prodloužení zajištění o 20 dní.

Dne 24. dubna 2012 vydal Soud předběžné opatření, kterým vyzval francouzskou vládu, aby nalezla alternativu k zajištění rodiny. O den později vydal prefekt rozhodnutí, kterým zajištění stěžovatelky nahradil příkazem zdržovat se v místě bydliště. Jelikož rozhodnutí bylo stěžovatelce doručeno až v pozdních večerních hodinách, rozhodla se v zařízení strávit ještě jednu noc a zařízení tak rodina opustila až dne 26. dubna 2012.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že umístěním jejich dětí do zařízení pro zajištění cizinců došlo ke špatnému zacházení zakázanému článkem 3 Úmluvy.

Soud připomněl, že v minulosti opakovaně shledal porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k zajištění dětí doprovázejících své rodiče (*Kanagaratnam a ostatní proti Belgii*, č. 15297/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2011; *Muskhadzhiyeva a ostatní proti Belgii*, č. 41442/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2010; a *Popov proti Francii*, č. 39472/07 a 39474/07, rozsudek ze dne 19. ledna 2012) z důvodu společného působení tří faktorů: nízkého věku dětí, délky zajištění a neuzpůsobeného typu zařízení. Dále Soud uvedl, že z článku 3 Úmluvy pro státy vyplývá povinnost poskytnout dětem ochranu přijetím adekvátních opatření. Navíc je třeba mít na paměti extrémní zranitelnost dětí, která převáží nad jejich právním postavením osob, které vstoupily na území státu nelegálně. Směrnice Evropské unie ostatně též děti řadí mezi zranitelné skupiny osob, které vyžadují zvláštní pozornost ze strany příslušných orgánů.

V projednávané věci děti ve věku 4 měsíců a 2,5 roku pobývaly v zařízení po dobu 7 dní; Soud k poslednímu dni, kdy stěžovatelka v zařízení zůstala dobrovolně, nepřihlédl. Zařízení v Metz-Queuleu bylo určeno pro zajištění rodin s dětmi, rodiny zde byly odděleny od ostatních zajištěných osob, měly k dispozici jejich potřebám uzpůsobené pokoje i vybavení k péči o malé děti. Soud nicméně poznamenal, že vycházkový prostor pro rodiny s dětmi byl od vycházkového dvora pro muže oddělen jen plotem, skrz který bylo možné vidět, co se tam odehrává. Děti byly navíc vystaveny hlukové zátěži z hlasitých reproduktorů, kterými byly v zařízení šířeny organizační informace.

Tyto podmínky, jakkoli jsou nutně významným zdrojem stresu a tísně, však podle Soudu samy o sobě nedosahují minimálního stupně závažnosti znamenajícího porušení článku 3 Úmluvy. Trvají-li ovšem déle než jen krátkou dobu, má opakování a kumulace těchto citových a psychických útoků pro dítě nezbytně zhoubné důsledky. Plynutí času proto nabývá rozhodujícího významu.

V projednávané věci podle Soudu vnitrostátní orgány zprvu vyvinuly veškeré úsilí, aby zajištění rodiny bylo co nejkratší, když odlet stěžovatelek zorganizovaly již na druhý den zajištění. Celková doba zajištění 7 dnů v daném zařízení však pro děti ve věku stěžovatelek byla příliš dlouhá. Ve vztahu k dětem byl proto překročen minimální práh závažnosti zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy a došlo tak k porušení tohoto ustanovení.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelky dále namítaly, že umístěním do zařízení pro zajištění cizinců bylo porušeno i jejich právo na svobodu a osobní bezpečnost.

Soud konstatoval, že rozhodnutí o umístění do zařízení pro zajištění cizinců bylo vydáno jen ve vztahu k první stěžovatelce. Její dcery dle vnitrostátního práva matku „doprovázely“. Podle Soudu je nicméně situace dětí niterně spjata se situací rodičů, od nichž je třeba je v souladu s jejich nejlepším zájmem neoddělovat. Jsou-li rodiče zajištěni v zařízení pro zajištění cizinců, jsou jejich děti *de facto* zbaveny svobody. Zbavení svobody dětí vyplývá z legitimního rozhodnutí rodičů nesvěřit své děti do péče jiné osoby. Přítomnost dětí doprovázejících své rodiče v zařízení pro zajištění cizinců bude v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jen tehdy, pokud vnitrostátní orgány prokáží, že k tomuto krajnímu řešení přistoupily až poté, co s ohledem na konkrétní individuální okolnosti případu ověřily, že jiné opatření, které méně zasahuje do osobní svobody, není možné přijmout.

V projednávané věci se dle Soudu vnitrostátní orgány účinně zkoumaly, zda je zajištění rodiny skutečně nejzazším opatřením, které nelze nahradit jiným opatřením, jež by bylo méně omezující: svá rozhodnutí opřely o tři důvody – odmítnutí stěžovatelky kontaktovat cizineckou policii za účelem zorganizování odjezdu, absence dokladu totožnosti stěžovatelky a nejistý a dočasný charakter ubytování rodiny. K porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatelky dále namítaly, že neměly k dispozici účinný soudní přezkum zákonnosti zbavení svobody v zařízení.

Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) shledal, že s ohledem na skutečnost, že z pohledu vnitrostátního práva nejsou děti zbaveny svobody, nemají možnost brojit proti zajištění a nacházejí se tak v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy v právním vakuu.

V projednávané věci však Soudy v řízení o žalobě matky zohlednily, že spolu s ní jsou v zařízení pro zajištění cizinců i její dvě dcery, a zabývaly se tím, zda není možné přistoupit k méně omezujícímu opatření. Dle Soudu tak i děti měly k dispozici soudní přezkum zákonnosti zbavení svobody ve smyslu čl. 5 odst. 4 Úmluvy. K porušení tohoto ustanovení tedy nedošlo.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelky konečně namítaly, že umístění do zařízení pro zajištění cizinců porušilo jejich právo na respektování rodinného života.

Soud shledal, že k zajištění stěžovatelek došlo v souladu se zákonem a sledovalo legitimní cíl boje proti nelegální imigraci a kontroly vstupu a pobytu cizinců na území státu. Ohledně přiměřenosti zajištění Soud zdůraznil, že při hledání rovnováhy mezi zajištěním ochrany veřejného zájmu a individuálních práv je nutné zohlednit též další mezinárodní smlouvy, zejména Úmluvu o právech dítěte. Státy proto musí sladit imigrační politiku s ochranou základních práv. Při rozhodování o zajištění musí vnitrostátní orgány přihlížet k nejlepšímu zájmu dítěte, ve vztahu k němuž existuje široká mezinárodní shoda, že při jakémkoli rozhodování týkajícím se dětí musí být rozhodujícím faktorem. Nejlepší zájem dítěte přitom vyžaduje, aby byla v největší možné míře zachována jednota rodiny a k zajištění bylo přistoupeno až k jako poslednímu možnému opatření, kdy byly prověřeny všechny jeho možné alternativy. Soud připomněl, že ve věci *Popov proti Francii* (cit. výše) stanovil, že v případech zajištění rodin s dětmi je třeba zkoumat, zda u stěžovatelů existuje zvláštní riziko útěku, které činí zajištění nezbytným, zda byly zvažovány alternativy k zajištění a zda příslušné orgány vyvinuly veškeré úsilí k urychlené realizaci vyhoštění, které by zkrátilo dobu zajištění na minimum.

V projednávané věci Soud shledal, že závěrům vnitrostátních orgánů ohledně nemožnosti přistoupit k méně omezujícímu opatření nelze nic vytknout. Příslušné orgány navíc vyvinuly veškeré nezbytné úsilí, aby bylo vyhoštění realizováno rychle a doba zajištění zkrácena na minimum. Odlet rodiny zorganizovaly na druhý den zajištění, přičemž k odkladu realizace předání do Polska a prodloužení doby zajištění došlo jen z důvodů na straně stěžovatelky. Ani celková doba zajištění 8 dní není dle Soudu ve vztahu ke sledovanému cíli nepřiměřená. K porušení článku 8 Úmluvy proto nedošlo.